

НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

Глуценко Євгенія Віталіївна,

курсант ННІ № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри
юридичної психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Литвин В. В.

ПРОБЛЕМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У наші дні все більшої значущості набуває проблема девіантної поведінки в країні, та, як її окрема ланка, девіантна поведінка працівників Національної поліції. Сприяють такій асоціальній поведінці правоохоронця, різноманітні чинники, які породженні низьким матеріальним забезпеченням, агресією збоку населення, низьким іміджем структури та іншими не менш важливими першопочатковими.

За даними наукових досліджень кількість порушень службової дисципліни і законності співробітниками органів Національної поліції України (далі – НПУ) упродовж останніх років продовжує лишатися значною. Давайте розберемося, чому.

Для того, щоб зрозуміти, що таке девіантна поведінка, ми повинні розуміти визначення поведінки загалом. Сучасне розуміння поведінки виходить далеко за рамки сукупності реакцій на зовнішній стимул. Так, в психологічному словнику поведінка визначається як «властива живим істотам взаємодія з навколишнім середовищем, опосередкована їх зовнішньою і внутрішньою активністю». Під зовнішньою активністю людини розуміються будь-які зовнішні прояви: рухи, дії, вчинки, висловлювання, вегетативні реакції. Внутрішніми складовими поведінки вважаються: мотивація і цілепокладання, когнітивна переробка, емоційні реакції, процеси саморегуляції тощо [4; с. 238].

Очевидна складність визначення поняття девіантної поведінки обумовлена насамперед його міждисциплінарним характером. В даний час термін використовується в двох основних значеннях. У значенні «вчинок, дії людини, які не відповідають офіційно встановленим або фактично сформованим у даному суспільстві нормам» девіантна поведінка виступає предметом психології, педагогіки і психіатрії. У значенні «соціальне явище, що виражається у відносно масових і стійких формах людської діяльності, які не відповідають офіційно встановленим або фактично сформованим у даному суспільстві нормам і очікуванням», воно є предметом соціології, права, соціальної психології.

У загальному, девіантна поведінка особистості - це поведінка, яка не відповідає загальноприйнятим або офіційно встановленим соціальним нормам. Інакше кажучи, це дії, які не відповідають існуючим законам,

правилам, традиціям і соціальним установкам. Визначаючи девіантну поведінку як поведінку, що відхиляється від норм, слід пам'ятати, що соціальні норми змінюються. Це, в свою чергу, надає відхиляється історично перехідний характер. Як приклад можна привести різне, в залежності від епохи і країни, ставлення до куріння [3; с. 101].

Чинники, які в найбільшій мірі сприяють розвитку девіантної поведінки:

1. Детальна правова регламентація діяльності співробітників поліції, яка визначає необхідність керуватися заздалегідь визначеними правилами (службовими інструкціями, наказами тощо).

2. Владні повноваження, які надані працівникам поліції для більш повної реалізації посадових обов'язків, спрямовані на забезпечення безпеки, благополуччя і спокою громадян.

3. Підвищена відповідальність за характер і результати своєї діяльності, коли успіхи можуть виявлятися непоміченими, але помилка стає об'єктом пильної уваги з боку громадськості і може бути покарана у встановленому законом порядку.

4. Організаційний чинник; однією з організаційних причин виникнення девіантної поведінки і професійної деформації співробітників поліції є наявність невизначених ролевих обов'язків і відсутність точних посадових інструкцій.

5. Чинник екстремальності; служба в міліції часто пов'язана з певним ризиком і постійним очікуванням небезпеки. Співробітник, виконуючи службові обов'язки, може загинути або отримати поранення, застосувати спеціальні засоби і зброю.

6. Об'єкти професійної діяльності; співробітники міліції постійно спілкуються з різноманітним контингентом громадян, які різняться за соціальним статусом, культурним та інтелектуальним рівнем, життєвим досвідом і індивідуальними особливостями [2; с. 73].

Встановлено, що індивідуально-психологічні особливості співробітників поліції також впливають на схильність до порушень службової дисципліни. Упродовж 2012–2013 років на базі УМВС України у Київській, Миколаївській і Черкаській областях серед правоохоронців, які характеризуються низьким рівнем ефективності професійної діяльності і схильні до дисциплінарних порушень, проведені психодіагностичні обстеження. Дослідження показало, що за характером реагування серед таких працівників міліції можливо виокремити декілька психологічних типів: *пасивно-залежні* (психастенічні), *імпульсивно-агресивні* (експлозивні), *ригідно-паранояльні* (шизоїдні) і *гіпертимнолабільні* (істероїдні) [4; с. 48].

Коротко про кожен з цих типів:

1. Пасивно-залежні співробітники характеризуються загальмованістю і зниженою загальною активністю. Для них характерна пасивна особистісна позиція, схильність до постійних роздумів, інертність в ухваленні рішень, скептицизм, невпевненість в собі, конформність, прагнення виконувати в усьому приписи та інструкції. Корекція поведінки

таких співробітників має бути пов'язана із спрямованістю заходів на підвищення самооцінки і впевненості в собі.

2. Для імпульсивно-агресивних осіб характерні постійна, сильно виражена зневага до суспільних норм і послаблений самоконтроль. Вони не уміють регулювати свою поведінку і не можуть передбачати наслідки своїх вчинків. Відрізняються агресивністю, схильністю до дисфорій, часто надмірним споживанням алкоголю. Співробітників, що мають подібний психотип, необхідно вчити володіти собою в будь-якій ситуації і особливо – в екстремальній. Не слід вступати в суперечки, варто уникати категоричних заяв на їх адресу.

3. Для ригідно-паранояльного типу особистості характерні значна завзятість в обстоюванні власної думки, прямолінійність, відсутність психологічної гнучкості, низька лабільність поведінки при зміні ситуації; такі особи схильні до формування ригідних установок, які важко піддаються корекції. У конфліктній ситуації з ними важливо виявити ініціативу, піти на поступки, бажано не доводити суперечки до конфліктів. Доцільно орієнтувати їх на розвиток зацікавленості в духовному житті оточення, доброзичливого ставлення до їхніх проблем.

4. У категорії гіпертимно-лабільних осіб відзначається легкість в ухваленні рішень, поблажливе ставлення до своїх помилок і недоліків, завищена самооцінка, безцеремонність поведінки, непостійність в уподобаннях. Ці характеристики цілком природні для юнацького віку, але виступають як інфантилізм для дорослої людини, тому в даному випадку йдеться про емоційну незрілість подібних співробітників [5; с. 65].

Підсумовуючи хочу зазначити, що загальною для усіх чотирьох психологічних типів є низька психоемоційна стійкість, конфліктність, невміння ефективно і швидко вирішувати конфліктні ситуації, схильність до стереотипних форм поведінки і професійної деформації. У зв'язку з цим завдання профілактичної і корекційної роботи мають бути спрямовані на формування оптимального морально-психологічного клімату в колективі співробітників, уміле розв'язання службових конфліктів, корекцію неадекватних стереотипів поведінки, надання допомоги в подоланні психологічних бар'єрів.

Список використаних джерел

1. Барко В.І. Профілактика адиктивної поведінки у працівників ОВС України: Навчаль. посібник / В.І. Барко, І.В. Клименко, В.О. Криволапчук. К., 2009. – 52 с.

2. Барко В.І., Криволапчук В.О. Девіантна поведінка працівників органів внутрішніх справ та психологічні механізми її виникнення / Вісник Національного університету оборони України 1 (38) /2014.

3. Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний та юридичний аспекти: матеріали наук.-практ.конф. (Харків, 10 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Ф-т права та

масових комунікацій, Кафедра соціології та психології; Соціологічна асоціація України. – Х.: ХНУВС, 2015. – 166 с.

4. Змановская Е.В. Девиантология: Психология отклоняющегося поведения: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 288 с.

5. Медведев В.С. Психология злочинної діяльності // В.С. Медведев. – К.: Атіка, 2012. – 204 с.

Дяченко Анна Максимівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Психологія» Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук *Дідух М. М.*

ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Одним з важливих переломних періодів у житті людини є перехід із школи до навчання в закладах вищої освіти. Особливого значення ця ситуація набуває тоді, коли разом з цим змінюється соціокультурне середовище міської і сільської місцевості. Даний період зазвичай характеризується змінами звичних умов, сфери спілкування і ритму життя, підвищенням вимог до самостійності і відповідальності, інтенсивними розумовими навантаженнями. Що може призвести до виникнення хронічної емоційної напруженості, тривожних станів, провокуючи зниження соціально-психологічної адаптації. Це, в свою чергу, негативно впливає на гармонійний особистісний розвиток і психічне здоров'я студентів.

Дослідження проблеми тривожності відображене в працях таких Рікрофт, С. Серазон, Ч. Спілбергер, Дж. Тейлор, З. Фрейд, К. Хорні та ін.

Тривожність в сучасній світовій науці розглядається з різних позицій, численними науковими течіями та вченими. Як зазначали Р. Мей та інші «тривожність – центральна проблема сучасної цивілізації, як найважливіша характеристика нашого часу». Під тривожністю розуміють схильність людини до переживання стану тривоги. Частіше за все тривожність людини пов'язана з очікуванням соціальних наслідків її успіху або невдачі.

Виділяють два види тривожності: особистісну і ситуативну. Особистісна тривожність стає рисою особистості людини і відбивається на її негативному (тривожному, неспокійному) ставленні до будь-яких життєвих ситуацій, постійно передбачаючи в них небезпеку.

Ситуативна тривожність – це зазвичай тимчасовий стан для конкретних ситуацій, вона рідко виникає в звичних ситуаціях.